

tatis, &c. qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonestam, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu Sacramentalis Confessionis, sive ante, sive post immediatè, seu occasione, vel prætextu confessionis hujusmodi: etiam ipsa Sacramentali Confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis, in Confessionario, aut loco quocumque, ubi confessiones Sacramentalis audiuntur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire: sollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint, in Officio S. Inquisitionis severissimè, ut infra puniantur, &c. Mandantes omnibus Confessariis, ut suos poenitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes: seu ut profertur, tractantes, Inquisitoribus, seu locorum Ordinariis prædicatis. Quod si hoc officium prætermiserint, vel poenitentes docuerint, non teneri ad denunciandum confessarios sollicitantes, seu tractantes, ut supra, eisdem locorum Ordinarii, & Inquisitores illos pro modo culpæ punire non negligant, &c. Datum, &c. die 30. August. 1623. ¶ Benedict. XIV. in Constit. Sacramentum. 1. Jun. an. 1741. confirmat antecedentem Gregorii Constitutionem, & ad vertendas calumnias in hoc puncto non infrequentes addit: Ut igitur tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu magnitudinis poenæ coerceretur, quæcumque persona, quæ execrabilis hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per se ipsum innocentes confessarios impiè calumniando, vel scelestè procurando ut ab aliis fiat, à quocumque Sacerdote, quovis privilegio auctoritate, & dignitate munito, præterquam à nobis, nostrisque successoribus, nisi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, spe absolutionis obtinendæ, quàm nobis, & successoribus prædictis reservamus, perpetuò careat. Præterea de S. Univ. Rom. Inquisitionis Consilio, perpetuò inhabilitat ad Missæ Sacrificium sollicitans, & ad turpia, & abutentes Sacrificio Missæ ad sortilegia, & jubet legi hoc Decretum feria 6. post Octavam Assumptionis, & in Capitulis Generalibus, & Provincialibus. Sic Decretum est 21. August. an. 1745.*

Confessarius sollicitans non tenetur se ipsum denunciare, quia nullus tenetur se ipsum prodere, ut commune proclamat axioma deductum ex c. 87. de Pœnit. D. 1. & in nostro casu tenent Leand. de Pœnit. tr. 3. D. 13. q. 43. & 44. Dian. p. 1. tr. 4.

resol. 8. Potestas, tom. 2. p. 3. n. 493. Siquidem præceptum humanum, quale est denunciandi sollicitantes, non obligat cum tam gravi nocimento. Et hæc ratione excusantur ab eo denunciando Pater, Mater, Filius, vel Frater, nec alius, si inde timeat grave malum sibi, aut suis conjunctissimis, scilicet, Patri, Matri, marito, filiis, aut fratribus: Nec est denunciandus Confessarius, si jam est mortuus, Potestas tom. 2. p. 3. n. 595. & 597. Confessarius sollicitans potest à quolibet Confessario absolvi, quia sollicitatio nullo jure invenitur reservata. Potestas n. 601.

TIT. XXXIX.

De Sententia Excommunicationis, Suspensionis, & interdicti.

396 Censura Ecclesiastica sic dicitur à Censoribus Romanis, quorum officium erat censere, & castigare mores, & errores Civium. Et quia ipsi in hoc valde observantes erant, & rigidi, juxta illud: Rigidi que severos Censuris mores, etiam collega timeret, ideo censura pro correctione, & severitate sumitur, teste Nebrissensi. Prius quidem de ea agendum est, ut postea de tribus ejus speciebus, de quibus in rubrica fit mentio, suo ordine agamus: scilicet, de Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto. Censura ergo est poena spiritualis, & medicinalis, per quam homini baptizato, & contumaci aufertur per Ecclesiasticam potestatem usus quorundam bonorum spiritualium, ita imposita, ut per eandem ordinariè absolvi possit. Suar. de Cens. D. 1. sect. 1. n. 5. Est enim poena, qua Ecclesia utitur in foro externo per modum medicinæ ad infringendam contumaciam fidelium: ac proinde emendatione, & correctione poena, est auferenda censura. In quo distinguitur à depositione, degradatione, aliisque poenis vindictivis, quæ ob peccatum præteritum possunt infligi, c. fin. 2. q. 1. c. 2. q. 1. Est poena Ecclesiastica, qua solum Ecclesia utitur, non verò potestas Secularis, nisi ex delegatione Pontificis. c. 6. D. 96. c. 10. de Const. c. 6. Mayor. de In Ecclesia enim sicut in quavis bene ordinata Republica debet esse potestas excludendi homines noxios à suo corpore: & suspendendi à quibusdam officiis malè ea administrantes: & aliis aliquos actus interdiciendi. Et quidem hæc

po-

potestate ussi sunt D. Petrus contra Simonem Magum Act. Apost. 8. v. 21. D. Paul. 1. Cor. 5. v. 3. ibi: Jam judicavi, ut præsens, qui sic operatus est in nomine Domini nostri Jesu-Christi, congregatis vobis in meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu-Christi tradere hujusmodi Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit, in die Domini nostri Jesu-Christi. Esse in Ecclesia potestatem ad instituendas, & ferendas censuras fide docemur ex predicto, aliis Sacræ Scripturæ locis, ut probat Suar. de Cens. D. 1. sect. 2. ex n. 14. Et usus censurarum suo modo fuit obumbratus apud Judæos juxta illud Joan. 9. v. 22. Jam enim conspiraverant Judæi, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogam ferret. Et etiam apud Gentiles, ut ex Tito Livio, Cæsare, Plinio, & aliis colligitur, & ex illo Poætæ: Innocui veniant procul, o procul impius esto. Solum enim Ecclesia potest privare usu bonorum spiritualium: & quidem directè privat bonis illis, quæ consistunt in actionibus, & cæramoniis, quæ ex sua institutione fructum spiritualem, & interiorem, operantur, ut sunt sacramenta, sacrificia, Officia Divina, suffragia, satisfactio Christi, & Sanctorum, quæ fidelibus justis per indulgentias applicantur: indirecte etiam privat censura bonis temporalibus; v. g. communicatione politica cum fidelibus, fructibus beneficii, &c. minimè tamen potest privare bonis merè internis, qualia sunt fides, charitas, & gratia, qua fideles inter se & cum Christo mysticè sunt uniti: character Sacramentalis, vel virtutes. Quippè Ecclesia in hæc jurisdictionem non habet. Suar. de Cens. D. 1. sect. 1. n. 6.

397 Censuræ sunt tres, & non plures, scilicet excommunicatio, suspensio, & interdictum. c. 20. de V. S. c. 1. c. 13. & 20. b. t. in 6. Nec alii speciei, præter assignatas, convenit definitio censuræ. Nav. Man. cap. 27. n. 1. Suar. de Cens. D. 1. sect. 3. n. 1. & 2. nam illa definitio Pontificis est doctrinalis, & ideo licet indefinita videatur, universali æquivaleret, ac si diceret omnem censuram comprehendi sub illis tribus membris. Censura alia est à jure, alia ab homine: à jure est, quæ infligitur à Sacris Canonibus, Constitutionibus, & Statutis Ecclesiasticis. Ab homine dicitur illa, quæ per modum mandati vel sententiæ infligitur à Superiore. Alia est lata sententiæ, alia sententiæ ferendæ: lata sententiæ est, quæ incurritur, hoc ipso, quod crimen committatur, etiam sine alia sententiâ condemnatoria. c. 53. §. Verum,

de Appellat. v. g. si dicitur: Sit ipso facto excommunicatus, vel suspensus: vel excommunicatus, vel excommunicationi subjaceat Sententiæ ferendæ est, quæ licet statuta à jure sit, non incurritur ipso facto: sed tantum post Judicis sententiâ; v. g. quando dicitur: excommunicetur, vel excommunicabitur, vel sub excommunicatione probibemur, &c. & ut talis habeatur sit lata sententiâ, aut ferendâ, quia in dubiis est benignior interpretatio faciendâ. L. 55. §. fin. ff. de Reg. jur. c. 49. eod. in 6. Suar. de Cens. D. 3. sect. 3. n. 6.

398 Possunt ferre censuras potestate ordinaria S. Pontifex respectu totius Ecclesiæ Extr. 1. de Major. inter com. Concilia Generalia, & Provincialia in sua Natione, aut Provincia. Legati à Latere in Provincia suæ Legationis. c. 7. de Offic. Legat. Cardinales in Ecclesiis sui Tituli. c. 11. de Major. Et ibid. DD. Episcopus, & Archiepiscopus in sua Diocesi, respectu suorum subditorum. c. 1. c. 16. de Offic. Ordin. c. 21. b. t. Eorumque Vicarii Generales: Capitulum sede vacante, & ejus Vicarius Generalis c. 7. b. t. in 6. Ivid. sess. 24. de Ref. cap. 16. Præpositi Ecclesiarum Collegiarum, & alii, qui in foro externo jurisdictionem obtinent. c. 20. de V. S. c. 1. b. t. in 6. Superiores Regulares, non solum Generales, & Provinciales; sed & locales ex privilegio perpetuo suo muneris annexo. c. 10. de Major. Congregationes, & Capitula quarumdam Religionum. Nav. Man. cap. 27. n. 5. Suar. de Cens. D. 2. sect. 2. Lacr. lib. 7. n. 17. Parocus, cum non gaudeat jurisdictione in foro externo, non potest ferre censuras Jure Ordinario; arg. c. 20. de V. S. c. 1. b. t. in 6. Nisi ex delegatione, vel privilegio. c. 3. de Offic. Ordin. vel consuetudine, vel præscriptione. c. 18. de Præscript. Suar. de Cens. D. 2. sect. 2. n. 8. & 10. Lacr. lib. 7. n. 21. Ex potestate delegata possunt censuras ferre illi, quibus habentes potestatem ordinariam, eam delegarint c. 7. de Offic. Ordin. in 6. dummodo delegatus sit homo viator, sit baptizatus, usum rationis, & saltem primam tonsuram habeat, & non sit conjugatus. c. un. de Cleric. conjug. in 6. Summus Pontifex de plenitudine potestatis potest hanc jurisdictionem Laico, imò, & scæminæ delegare. Nam cum non sit potestas Ordinis, sed jurisdictionis, eorum incapacitas non procedit à Jure Divino, sed tantum à Jure Ecclesiastico, in quo Pontifex potest dispensare. c. 12. de Major. non tamen de-

cet,

et, quod fœminis hæc facultas communicetur, ac prohibe; nec consuetudine introduci potest, quod fœmina censuras ferat. *Suar. de Cens. D. 2. sect. 3. per tot. Navar. Palud. Ugolin. Laer. lib. 7. n. 19. contra Avila, Conink, & alios.* Ut aliquis censura ligari possit, debet esse i. baptizatus, 2. vivens, id est, vivens in præsentis vita, quasi in via ad alteram: mortuus enim censurari non potest. Nec enim in cadaver, quod incapax est cognitionis, obligationis, contumaciæ, & emendationis, censura ferri potest, nec in animam separatam, cum jam sit extra forum, & jurisdictionem Ecclesiæ. 3. Debet esse doli capax. 4. Subditus ferentis censuram. Gentiles, Judæi, etiam si catechumeni sint, cum non subsint Ecclesiæ jurisdictioni, non ligantur censura. *Ex Apost. 1. Cor. 5. v. 12.* ibi: Quid enim mihi de iis, qui foris sunt judicare? *Trid. sess. 24. de Pœnit. cap. 2.* Hæretici, & Apostatæ, cum per baptismum sint ingressi in Ecclesiam, & sub ejus sint jurisdictioni, censuris utique ligantur. *c. 5. D. 45. c. 3. §. Item, de Baptism.* Licet mortui aliquando declarentur excommunicati ad aliorum terrorem, & ne fideles, cum eis communicent in sepultura, vel precibus publicis. *c. 28. b. t.* Deinde: quando excommunicati dederunt signa pœnitentiæ in morte, post eam absolvantur indirectè, ad hoc ut vivi possint eorum cadaver sepelire, & orare pro eis: attamen non possunt excommunicari mortui. *c. 1. c. 2. c. 4. 24. q. 2.* Christus namque Drælati Ecclesiasticis tantum dedit potestatem ligandi *super terram* non *subtus* eam: Nam si anima defuncti est in Cœlo, vel Purgatorio, quia grata Deo non potest affici censura: si in Inferno non est capax correctionis. *Nav. Man. cap. 27. n. 13. Suar. de Cens. D. 5. sect. 1. n. 3.* Furiosi, infantes, & alii carentes usu rationis non ligantur censura: quia non sunt capaces delicti, nec contumaciæ, nec emendationis. Impuberes tamen usum rationis habentes censuris à jure latis comprehenduntur. *c. 1. & fin. b. t.* Non tamen expedit, quod censura ab homine in eos, licet possit, ferantur: ita probante consuetudine. *Suar. de Cens. D. 5. sect. 1. n. 19.* Si aliquando Ecclesia anathematizat creaturas irrationales, ut locustas, non fert propriè censuram: quia incapaces sunt doli, & peccati: sed tantum eas detestatur, & execrat, & per exorcismos relegat intendit. Sic Berengarius in *c. 42. de Consec. D. 2.* anathematizat omnem hæresim: cum nec hæreticus possit ferre cen-

suras, nec hæreses capaces sint censuræ. Sic etiam *Joan. c. 6. n. 17.* dicitur: *Sit Civitas hæc* (id est Hiericho) *anathema, & omnia quæ in ea sunt Domino.* Hoc est execravilis, ac destruenda. Sic etiam Dæmones anathematizantur: quin & Apostolus per quamdam exaggerationem dixit anathema in eum, qui aliud evangelizasset, quamquod ipse evangelizaverat, etiam si angelus esset: Quo suæ doctrinæ firmitatem significavit. Qui verò vellet censuras propriè ferre in creaturas irrationales, superstitiosus esset. *Suar. de Cens. D. 5. sect. 1. n. 2.* nisi bona fide excusaret. In Ovetensi tamen Episcopatum post annum 1532. rustici petierunt à Vicario Generali D. Didaco Perez de Villaviciosa, quod censuras indieceret contra mures, qui fructus agrorum devastabant. Vicarius assignavit Procuratorem, & Advocatum, qui mures defenderent. Et auditis allegationibus partium, Vicarius jussit sub censuris, quod omnes mures intra tres dies illud territorium desererent, & intra montium latebras se abderent. Audita hæc sententia ab Advocato murium petiit, quod pontes, quæ possent fluvios transire, formarentur, & quod interim sententia suæ parti præjudicium non afferret: jussit ergo Vicarius, quod varia ligna in fluminibus in modum pontium superponerentur. Quo facto mures censuris, & sententiæ obediunt, nullusque intra terminum præscriptum permansit in illo territorio. Sic *Gonzales Davilla*, qui processum se vidisse, testatur in *Theat. Eccles. Ovet. f. 150.* fides tamen sit apud Authorem.

399 Solum potest censura ligari, qui subjectus est jurisdictioni ordinaria, vel delegatæ censuram ferentis. *c. 21. b. t.* Episcopus non solum in suos Diocesanos potest censuram ferre, sed etiam in peregrinum in sua Diocesi delinquentem. Quippè ratione delicti fit subditus Episcopo. *c. fin. de Foro compet.* Etiam Episcopus alienus, ibidem commorans, potest excommunicari, imò & Archiepiscopus in Diocesi sui suffraganei delinquens fit subditus suo suffraganeo ratione delicti, ac proinde censura ligatur. *Pignat. tom. 1. cons. 170. n. 8. Laer. lib. 7. n. 32.* Quamvis id negat *Lug. Resp. Moral. lib. 6. D. 22.* imò si Episcopus per præceptum, vel sententiam specialem, sub censura aliquod delictum prohibuit, & ipse delinquens exeat ab Episcopi Diocesi adhuc ligatur censura, quia magis consideratur præsentia moralis, qua in Diocesi deliquit, quam præsentia physica, qua extra Diocesim est:

non

non tamen posset agi contra eum strepitu judiciali. Si verò prohibitio sit facta per statutum territoriale, vel sententiam generalem censuræ adjecta, hæc non comprehendit existentes extra Diocesim. *c. fin. de Const. in 6. Laer. lib. 7. ex num. 43.* Quando Episcopus est extra Diocesim suam non potest censuram ferre, etiam in suos subditos in Diocesi existentes, nisi consentiente Ordinario loci, ubi est: vel nisi delictum sit adeò notorium, ut cognitione judiciali non indigeat: vel si est à sua Diocesi expulsus nam tunc potest censuram ferre in suos injustos expulsores, & fautores eorum. *Cl. un. de Foro compet. Papa*, cum non habeat superiorem in terra, à nullo potest censura ligari: imò nec censuris ab ipso latis tenetur, cum non ligetur suis Legibus, saltem quoad vim coactivam. Si verò in hæresim incederet, tunc posset Concilium illum cogere per censuras, ut pareret. *c. 6. D. 40. Laer. l. 7. n. 22. Belarm. de Pent. L. 2. q. 30.* Nec Episcopus censuram à se latam incurrit, si tamen communicent cum excommunicato ab ipso incurrit excommunicationem minorem à Papa in communicantes cum excommunicatis inflitam. Reges (secus est de Proregibus) ob supremam dignitatem solum à Pontifice possunt censurari, licet olim Episcopi in eos ferre possent censuras: ut patet in Imperatore Theodosio, quem D. Ambrosius excommunicavit. *Laer. lib. 7. n. 33. Solorz. Polit. Ind. lib. 5. c. 13. f. 883.* Indi, qui sunt perspicatores, quos, *Hispanè: Ladinos* dicimus, incurrit excommunicationes Juris Communis: v. g. si clericum percutiant. Et sic de aliis. At verò, qui rudiores sunt, & vix, quod sit censura, vel excommunicatio audierunt, nullam incurrit excommunicationem. Hi enim magis corporalibus, quam spiritualibus poenis plectendi sunt, ut Conc. Limense disponit. *Alloz. Sum. V. Ind. sect. 7. n. 17.* Episcopi non ligantur censura interdicti, & suspensionis generalitèr lata nisi expressa mentio ipsorum fiat. *c. 4. b. t. in 6.* Et cum in hoc textu nihil dicitur de excommunicatione, non debet hoc privilegium ad ipsam extendi. *Laer. l. 7. n. 34. Suar. & alii.* Archiepiscopi nequeunt ligare subditos suffraganeorum, nisi quando actu visitant, vel ad ipsos per appellationem pervenit causa. *c. 7. b. t. in 6. Laer. n. 29.* Communitas, Universitas, sive Collegium potest censura subjacere: & quidem omnes, etiam innocentes ligantur interdicto generali. *c. 17. b. t. in 6.* Solum ve-

ro nocentes excommunicatione ligantur. *c. 5. in b. t. in 6.* Suspensio verò, quoad actus, & functiones communitatis, qualis, etiam innocentes tenetur: quoad functiones, & jura, qua singulis sigillatim competunt, solum nocentes ligantur. *Laym. lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 1. Castropal. tr. 29. D. 1. p. 6. & alii.* Censura lata contra aliquod delictum committentes non extenditur ad consulentes, vel mandantes: quia cum sit odiosa, non debet extendi. *c. 15. de Reg. jur. in 6.* nisi alias redderetur censura inutilis. *c. 17. b. t. in 6.* vel nisi à lege fiat extensio, declarando, talem casum ibi comprehendendi, ut in *c. 6. §. Ille verò, b. t. & in c. 6. & 11. de Judic. Nav. Man. c. 27. n. 51. Saneb. de Matrim. lib. 3. D. 49. n. 2. contra Sylv. V. Excommunicatio, 9. n. 79. Rosel. & alios.* Etiam si censura mandantes, & consulentes comprehendat, non incurrit illam, qui efficaciter mandatum revocavit ita verè non sit commissum delictum: imò sufficit, ut à censura excusetur, si quantum in se fuit revocavit mandatum, vel consilium, quamvis delictum verè sit commissum: vel quia non potuit delinquenti notam facere revocationem: vel quia ille noluit revocationem annuere: quia cum jam non detur culpa, inobedientia, nec contumacia, nequit contra ipsum dari censura, quæ contumaciam supponit, ut contra *Conink. D. 4. dub. 15. concl. 3. n. 183. Diecat. & alios*, tenent *Innoc. in c. 6. b. t. Avila, Hurtado, & alii.*

400 Cum censuræ excommunicationis majoris, suspensionis, & interdicti, prout communiter feruntur, sint poenæ gravissimæ, non possunt infligi nisi detur culpa: quæ hic, & nunc saltem ex circumstantiis, ut in *c. 22. D. 23. c. 4. de Vita, & honest. Cler.* gravis sit, ut poena Proportionatur culpæ. Undè si delinquens à culpa gravi excusatur ob ignorantiam, inadvertentiam, vel aliam causam, etiam à censura delicto annexa excusatur; *arg. c. 41. c. 42. 11. q. 3. Trid. sess. 25. de Ref. c. 3. Nav. Man. c. 27. n. 9. Suar. de Cens. D. 4. sect. 4. Saneb. in Decal. lib. 6. c. 4. n. 5. Laer. l. 7. n. 47.* Nec sufficit peccatum sit merè internum. Quippè hujus punitio Deo tantum relinquatur. *c. 14. de Pœnit. D. 1. & ibid. Glos.* Nec Ecclesia punit, nisi actus externos, de quibus potest cognoscere. *c. 33. de Simon.* Imò cum Leges censuram infligentes sint poenales, & odiosa adeo strictè interpretantur, ut solum comprehendat peccatum in suo genere perfectum, attenda proprietate verborum, quæ

quæ continetur in Lege. *c. 7. de Elect. in 6. Nav. Man. c. 23. n. 38. c. 27. n. 56. Suar. de Cens. D. 4. sect. 2. & 3.* Excommunicatio minor à jure lata incurritur propter culpam venialem, & etiam ob culpam venialem potest ferri aliqua suspensio, vel interdictum purè personale, non reservatum: quia cum sint minores pœnæ aliamquam cum culpa proportionem habent. *Laer. lib. 7. n. 47.* Censura, utpote pœna medicinalis principalitèr infligitur ad corrigendam contumaciam, & contemptum delinquentis contra præceptum Ecclesiæ. *c. 23. de V. S. c. 1. b. t. in 6.* Et hac ratione non fertur ob peccatum solum Jure Naturali, vel Divino prohibitum. *Suar. de Cens. D. 4. sect. 5. n. 6. Laer. lib. 7. n. 47.* Nec ob peccatum merè præteritum. *c. 48. b. t. c. 1. c. 5. c. 9. eod. in 6.* nisi fortè aliquomodo in futurum pendeat. Sic in *c. 27. 23. q. 4. c. 10. D. 96.* Censura imponitur, ut pro peccato præterito detur satisfactio. In *c. 30. 23. q. 4.* Sylvester excommunicat eos, qui cum in exilium miserunt, ne illum ibidem detinerent. In *c. 2. 5. q. 1.* Gregorius usum Eucharistiæ interdixit sub excommunicatione ejusdem libelli auctori, donec se manifestaret. Quæ omnia in futurum pendunt, ac proinde possunt continere contumaciam, contemptum, & inobedientiam, contra quam possit censura infligi. *Nav. Man. c. 27. n. 9. Suar. de Cens. D. 4. sect. 5. ex n. 6. Covar. Laer. l. 7. n. 47. & alii.*

401 Ut quis censuras ferre possit, non solum debet habere jurisdictionem actualem, expeditam, non suspensam appellatione legitima, & eam in proprio territorio existens debet exercere. *c. 7. 9. q. 2. Clem. un. de Foro compet. sed procedere debet regularitèr monitio. c. 48. b. t. c. 19. c. 13. eod. in 6.* Nam qui monitus non est, nequit dici rebellis, & inobediens. Hæc monitio regularitèr debet esse trina, vel una pro tribus, quæ spatium tribus monitionibus respondens comprehendat: nisi facti necessitas aliter suaserit. *c. 9. b. t. in 6.* Si monitio trina non præcedat, censura erit injusta, non tamen invalida. *c. 5. b. t. in 6.* nisi lata sit in communicantes cum excommunicatio ab eodem Judice: nam tunc ad valorem trina requiritur monitio. *c. 3. c. 13. b. t. in 6.* Hæc monitio debet in scriptis fieri, ibidemque esse exprimenda causa, ob quam imponitur *text. in c. 1. b. t. in 6.* Præterea: prædicta monitio est proptus coram testibus facienda ad personam rei. *c. 48. b. t.* nisi hic malitiose latet: tunc namque citatio fit ad domum

suam, vel ad valvas Ecclesiæ, vel in alio publico loco, ita ut ad ejus notitiam pervenire possit. *c. 5. §. Porrò. Ut lite non contest. Cl. 3. de Elect. Suar. de Cens. D. 3. sect. 8.* potest fieri monitio verbo tantum, quando datur causa urgens. Si tantum verbo fiat absque causa, illicita erit censura, & eam sic ferens, si Episcopus non sit *c. 4. b. t. in 6.* Ipso jure suspenditur per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & Divinis Officiis. Et si illo tempore Divinis se ingerat, erit irregularis: probabiliter tamen non erit irrita, cum nullo jure irritetur. *c. 1. b. t. in 6.* Quando censura à jure imponitur, non est necessaria alia specialis monitio, nisi specialitèr in jure requiratur, cum jus ipsum perpetuo moneat; *arg. C. fin. Locat. Suar. de Cens. D. 3. sect. 8. n. 3.* Hinc, qui commisit delictum, cui ipso jure censura lata sententia est imposita, si delictum est notorium, vel per sententiam, vel ipso facto, & de eo non poeniterit reus, potest hic absque prævia monitione declarari, & denuntiari à Judice tamquam censura ligatus. *c. 26. de Appellat. Nec requiritur monitio, quando delictum, & contumacia sunt notoria: nam tunc nec probatio requiritur. c. 15. 2. q. 1. c. 9. de Accusat. Suar. de Cens. D. 3. sect. 10. n. 18.* Interdictum, & suspensio, aliquando ut pœna vindicativa imponuntur: ac proinde tunc non est necessaria monitio. *c. 7. §. fin. de Elect. c. 1. b. t. in 6.* Secus est excommunicatio, quæ nunquam infligitur, nisi ut vera censura. Judex tamen in causa propria potest censuram per modum defensionis ferre, quasi vim vi repellendo; *arg. L. 3. ff. de Just. & Jur. Imò per modum iudicii, & sententiæ, quando causa est manifesta, nec cognitione indiget. Honestius tamen est abstinere, & causam ad alium Judicem remittere, ne sinistro affectu procedatur. Laer. lib. 7. n. 20.* Censura imponi debet voluntarie, & humano modo: nec obstat si ejus impositio à metu gravi procedat: nam adhuc est voluntaria, & Jure Naturali valida, ac proinde Jure Positivo etiam valet, cum nullibi irritetur, sicuti irritatur absolutio à censura metu extorta. *C. un. de Hæc, qua vi metusvè caus. in 6.* Ut quis tamen censuras justè, & licitè ferat debet non esse censura ligatus, neque interdictus aliquo Superioris præcepto, nec ex pravo affectu odii, aut vindictæ procedere debet. *Laer. lib. 7. n. 27.*

402 Censura absolute lata, & incurta, non cessat, etiam quoad forum internum satisfactione facta parti læsæ, &

ces-

cessante contumacia, *c. 5. b. t. Hinc Alex. VII.* hanc propositionem, quæ est 44. damnavit: *Quoad forum conscientie, reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censura.* Cessaret verò posita satisfactione, & reus pro absoluto erit habendus, si censura feratur, quousque reus satisfecerit. *Suar. de Cens. D. 7. sect. 1. n. 11. & seq.* ubi refert utriusque sententiæ fundamenta. *Laer. lib. 7. n. 159.* Et quidem licet censuratus per contritionem fiat membrum vivum Ecclesiæ, & hac ratione communicet cum cæteris fidelibus in orationibus, & suffragiis particularibus, & absolutus sit coram Deo, non tamen habetur ab Ecclesiâ, ut absolutus, *c. 28. b. t. Suar. de Cens. D. 9. sect. 3. n. 2. Laer. lib. 7. n. 205.* Nec cessat censura morte ejus, qui eam tulit, *c. 40. 11. q. 3. c. 11. §. Præterea, de Offic. Ordin. imò nec morte censurati plene cessat.* Nam etiam eo mortuo nequeunt vivi ejus cadaver in loco sacro sepelire, nec preces publicas, & suffragia pro ejus anima offerre, *c. 28. c. 38. b. t. c. 20. eod. in 6. Suar. de Cens. D. 7. sect. 1. n. 5.* Solum ergo potest tolli per potestatem concessam D. Petro solvendi ligatos: quæ potestas solum per absolutionem exercetur. *Suar. de Cens. D. 7. sect. 1. n. 2.* Qui hanc conclusionem, quoad partem affirmantem, quod per absolutionem tolli potest censura, esse certissimam, & de fide asserit: quoad partem negantem, quod alio modo tollatur censura, eam ab inductione probat *ex n. 3.* Absolutio potest fieri: 1. Simpliciter tollendo absolute censuram: 2. Ad reincedentiam, quando scilicet, reus absolvitur à censura, ita tamen, ut si intra certum tempus non satisfaciatur, vel solvatur, rursus in excommunicationem incidat. Sic in *c. 22. b. t. in 6.* Qui in articulo mortis est absolutus à censura à simplici Sacerdote, in ipsam reincedit, si non se præsentet Superiori: 3. Ad cautelam quis absolvitur, quando scilicet dubitatur, an ipse incurrit aliquam censuram, vel an censura lata, valida sit, vel non: 4. Sub conditione: quando scilicet absolutio ita datur, ut aliqua conditione, non solum de presenti, vel de præterito, sed etiam de futuro deficiente, corruat absolutio. *Suar. de Cens. D. 7. sect. 8. n. 7. Nav. Cov. Laer. lib. 7. n. 155. & 157. contra S. Anton. Sylv. & alios.*

403 A censura à jure lata non reservata specialitèr possunt absolvere suos subditos respectivè, non solum Episcopi, Abbates, Prælati Regulares, Generales, Provinciales, Guardiani, Præpositi, Rectores, & alii, qui jurisdictionem habent in

Tom. II.

foro externo, sed etiam Parochi, & alii Confessarii approbati; vel quia nulla specialis facultas ad hoc requiritur, vel si hæc sit necessaria, à jure conceditur in *c. 29. b. t. ibi: Quia conditior Canonis ejus absolutionem sibi specialitèr non retinuit eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Suar. de Cens. D. 7. sect. 3. n. 2. & 10. Nav. Man. c. 27. n. 39. Cov. & alii.* Omnes prædicti possunt etiam absolvere à censura ab homine per sententiam generalem lata: cum hæc æquivaleret censuræ à jure latæ. Ab his namque censuris possunt absolvere omnes, qui censuratum possunt absolvere à mortalibus. *Lacroix, lib. 7. n. 126.* A censura ab homine specialitèr lata, solum potest absolvere: 1. Qui illum tulit: 2. Ejus superior: 3. Ejus successor: 4. Delegatus. Qui enim eam tulit si non sit merus executor, *c. fin. §. fin. de Offic. Deleg. potest ab ea absolvere. c. 51. de Pœnit. D. 1. cap. 11. §. Præterea, de Offic. Ordin. Quia nihil tam naturale est, quam eo genere quidquam dissolvere, quod colligatum est. L. 35. ff. de Reg. jur. c. 1. eod.* Etiam si reus domicilium mutet; *arg. c. 19. de Foro compet. Vel appellationem interposuerit. Nam adhuc à Judice Ordinario potest absolvi à censura; arg. cap. 10. de Appellat. in 6.* non tamen à delegato, postquam appellationem admisit, quippe ejus jurisdictionis expirat, statim ac appellationem Superiori admittit. *Suar. de Cens. D. 7. sect. 2. n. 26. & 32.* Non tamen potest absolvere, si postea jurisdictione privetur, quia fiat excommunicatus vitandus: vel si Pontifex ex certa scientia censuram ab Ordinario latam confirmet: Nam eo ipso sibi reservat absolutionem; *arg. c. 1. de Confirmat. & defacto sibi reservat censuram ab ordinario latam in incendiarium, c. 19. b. t. & latam à delegato Papæ si intra annum non absolvit. Itaque eo elapso, absolvere nequit, c. 26. de Offic. Delegat. 2. Superior, qui pleno jure superior est, potest absolvere censuratos ab inferiori, *c. 29. b. t.* Et cum suo jure utatur, nullam ei facit injuriam. *Clem. de Elect. Archiepiscopus verò, Patriarcha, vel etiam Legatus à latere non possunt absolvere censuratos ab Episcopis suæ Provinciæ, nisi per appellationem ad ipsos causa devoluta sit: nam solum in his casibus habent in tales subditos superioritatem, c. 5. c. 7. b. t. in 6.* Et Archiepiscopus tempore visitationis, *c. 16. de Præscript. Navar. Man. c. 27. n. 40. Suar. de Cens. D. 7. sect. 2. Laer. lib. 7. num. 137.* 3. Successor, sive Judices Ordinarii, sive de-*

Bbb

le-

legati, cum eandem, ac ejus antecessor habeat potestatem, absolvere valet in eisdem casibus, in quibus ejus antecessor absolvere valebat: & è contra nequit absolvere in casibus, in quibus antecessor non poterat, *cap. 40. n. 3.* etiamsi ad tempus tantum succedat: ac proinde Capitulum, Sedevante, potest per suum Vicarium absolvere excommunicatum ab Episcopo, *cap. un. de Major. in 6. Suar. de Cens. D. 7. sect. 2. n. 6. 4.* Delegatus, dummodo non sit merus executor delegantis, sed habeat cognitionem causæ potest à censura à delegante lata absolvere. *Nav. Man. cap. 27. n. 40. Suar. de Cens. D. 7. sect. 2. n. 6.* Mortuo Papa nemo potest absolvere à censura Papæ reservata, nisi Congregatio Cardinalium, vel cui Papa ante, vel Congregatio tunc commisserit. *Lacr. lib. 7. num. 150.*

404 Solum prædicti possunt etiam absolvere à censura à jure lata, quæ specialiter est reservata, *cap. 29. h. t. Suar. de Cens. D. 7. sect. 5. ex n. 1. Lacr. l. 7. n. 116.* Tamen pro articulo mortis, quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, potest à quacumque censura absolvere moribundum, cum pro tali casu nulla detur reservatio. *Trid. sess. 14. de Pœnit. cap. 7. Suar. de Cens. D. 7. sect. 5. n. 2.* Debet tamen poenitens jure, se præsentaturum, elapso periculo, superiori, à quo erat absolvendus: quod si postea non faciat, reincidit in censuram, *cap. 22. h. t. in 6.* Laicum posse à censuris in articulo mortis absolvere, tenet *Dian. Laym. Allezæ, & alii.* Mihi tamen prorsus verum videtur, quod Laici etiam in articulo mortis, & in defectu Sacerdotis non possunt à censura absolvere, quia ex se est Laicis negatum spiritualia, & præcipue, quæ ad absolutionem spectant, administrare: quod etiam respectu Clericorum, non Sacerdotum locum habet; *arg. Trid. sess. 14. de Pœnit. cap. 7. & aliunde neque ex jure, neque ex consuetudine constat, Ecclesiam hanc facultatem, non Sacerdotibus concessisse, Suar. de Cens. D. 7. sect. 6. & alii,* cum tamen *Henriq. Dian. Laym. & alii,* teneant Laicum tunc posse à censura absolvere, *ex cap. 8. de Pœnit. D. 1. ibi: Tanta est vis confessionis, ut si deest Sacerdos confiteatur proximo.* Et aliunde, illa absolutio non possit obesse, & prodesse valeat, poterit tunc Laicus imò, & debebit absolutionem impendere, in quantum valere possit. *Sanch. in Decal. l. 2. cap. 13. n. 13. Lacr. l. 6. p. 2. n. 130.* Etiam Episcopus potest absolvere à censuris Pontifici reservatis, si pu-

blicæ non sint, nec ad forum contentiosum deductæ. *Trid. sess. 4. de Ref. cap. 6.* facultas absolvendi à censuris, quando sunt occultæ, vel quando Papa non potest adire juxta *Sanch. Diast. & alios,* etiam censetur concessa Abbatibus jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, Contrarium tamen tenendum est: quia hæc facultas speciali jure est Episcopis concessa. Et eorum industria censetur electa, ut tenent *Suar. Bonac. Lacr. lib. 7. numer. 141. & alii.* Etiam potest Episcopus absolvere à censura Canonis ob Clerici percussione mulieres, senes, infirmos, vel aliter impeditos adire Romanum Pontificem, *cap. 13. h. t. Mendicantes, & qui cum ipsis communicant in privilegiis,* possunt absolvere ab omnibus censuris Pontifici reservatis extra Bullam Cœnæ. *Lacr. l. 7. n. 126. & 142.* In nostra Hispania potest confessarius approbatus absolvere poenitens virtute Bullæ Cœnæ Cruciatæ à censuris Sedi Apostolicæ reservatis semel in vita, & semel in morte: quod si tales censuræ sint occultæ, potest ab eis absolvere, toties quoties ab aliis censuris non reservatis Pontifici. Non tamen potest Confessarius absolvere à censura incurta ob hæresim formalem externam: nam hæc ipsa Bulla excipitur.

405 Absolutio à censura, supposita potestate, & voluntate omnino libera in absolute, solum debet dari, quando res satisfecit parti læsæ, vel si impotens sit, præstet cautionem pignorum, vel fidejussoribus: vel si hanc non possit, saltem juramento præstet cautionem de satisfaciendo. Si aliter Judex absolvat peccat: valet tamen absolutio, saltem, quando Judex Ordinarius est: nam si delegatus sit, communior sententia tenet, esse invalidam absolutionem, quamvis alii probabiliter validam propugnent. *Suar. de Matr. l. 2. D. 33. n. 1. Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. cap. 2. n. 8.* Potest hæc absolutio dari etiam quoad forum internum extra confessionem, & etiamsi absolvens non sit ordinarius in Sacris: quod pendet ex concessione à Pontifice facta, cujus tenor omnino inspicere debet. *Suar. de Cens. D. 7. sect. 5. n. 36. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 16. n. fin.* Si reus intra annum absolutionem non petat, sed in censura inordescat, se suspectum de hæresi facit, & inquisitioni subjicitur. *Trid. sess. 25. de Ref. cap. 3. in fin.* Potest tamen absolutio dari extra confessionem ignorantem, & invito: & absenti per litteras, vel ejus procuratori, si aliqua justa causa hoc exigat; expedit tamen

ad reverentiam censuris debitam, & humilitatem poenitentium, quod absolutio ab ipsis petatur, & quod sint presentes. *Suar. de Cens. D. 7. sect. 7. n. 5. Lacr. lib. 7. n. 155. & 161.* Absolutio vi, metu, vel fraude extorta invalida est. *c. un. de His, que vi metusve caus. in 6.* In absolutione, quæ fit à Judice, decet (non tamen debet necessariò) servari forma prescripta in *c. 28. h. t. & Pontificali Romano.* Scilicet, quod fiat cum poenitenti Psalmo, & tam oratione Dominica, quam alia consuetæ. Ejus tamen omissio non facit absolutionem invalidam: imò, nec graviter illicitam. Debet, & sufficit, quod fiat sub quibuscumque verbis, seu scriptura, quæ voluntatem absolvendi explicet, etiam si causa, non exprimitur. Regulariter tamen sic fit absolutio excommunicationis pro foro externo: *Ego te absolvo à vinculo excommunicationis, quam incurristi propter causam: & te restituo Sacramentis Ecclesie & Communioni fidelium in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* pro suspensione dicitur: *Ego te absolvo à vinculo suspensionis, quam incurristi propter causam: Et te restituo executioni tuorum ordinum, officiorum, & beneficiorum in nomine Patris &c.* Si absolvens sit delegatus præmittit. *Autoritate Omnipotentis Dei, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & Sanctissimi D. N. Clement. XII. in hac parte tibi concessa, & mihi commissa, absolvo te, &c.* Eisdem formulis potest quis in foro interno uti ad absolvendum. Et in foro poenitentiæ præmittitur regulariter absolutio ad cautelam hoc modo: *Dominus Jesus-Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo à vinculo excommunicationis, suspensionis, (hæc vox omittitur, si poenitens sit Laicus) & interdicti, in quantum possum, & tu indiges, &c.* Quando quis pluribus censuris, etiam ejusdem rationis, est ligatus, ut potest, non solum ex diversis causis, sed etiam probabiliter ob unam causam, dum à diversis principiis, scilicet à jure, & homine, vel à duobus iudicibus procedant censuræ. *Suar. de Cens. D. 5. sect. 2. ex n. 4. Lacr. l. 7. ex n. 8754.* Debet in plurali absolvi ab omnibus censuris, si omnes sunt auferendæ: nam bene potest absolvi ab una, quin ab alia absolvat, cum inter se connexionem non habeant.

406 Non incurrit censura. 1. Si eam ferens jurisdictione careat, vel quia privatus est officio, vel quia jam est appellatum ab ejus sententia: siquidem post

appellationem causa eximitur à Judice à quo, & devolvitur ad Superiorem, ac proinde si tunc ferat censuram non valet. 2. Qui metu gravi coactus facit rem sub censura prohibitam, eam non incurrit: nam tunc non datur contemptus. Regulariter enim metus à præcepto Ecclesiastico excusat: nisi talis metus incurtiatur directè in contemptum Religionis, aut Ecclesiasticæ potestatis: nam tunc potius quis debet mortem sustinere, quam Legem Ecclesiasticam violare, siquidem jam non de sola Legis observatione agitur, sed de gravi damno nostræ Religionis vitandos, cujus bonum debet quilibet propriæ vitæ præferre. Et Ecclesia in hoc, vel simili casu habet potestatem cum tanto rigore obligandi. *c. 5. de His, que vi. Suar. de Cens. D. 4. sect. 3. ex n. 12. Lacr. lib. 7. n. 98.* Si delinquens habeat ignorantiam censuræ, dum non sit crassa, & supina: cum tunc non detur cotumacia, vel contemptus, non incurritur censura, vel si post factam sufficientem diligentiam adhuc dubitet de censura, an sit lata, vel etiam dubitet illo facto, qui est annexa censura, tum eam non incurrit: siquidem est in possessione juris, quod per baptismum habet ad bona spiritualia. Si verò jam censuram incurrit, & dubitat, an sit absolutus, possessio stat pro censura. *c. 39. h. t. 4.* Si peccatum sub censura prohibita non sit in sua linea perfectum: sic quando censura fertur in homicidam, non incurrit illam vulnerator, vel percussor. 5. Si censura feratur in eum, qui innocens est in utroque foro, est nulla: & non timenda, siquidem sine culpa non incurritur. *c. 2. c. 7. §. Potest, h. t. in 6.* Si verò delictum verè sit commissum, sed non possit probari, sic delinquens incurrit in foro interno censuram à jure lata. Judex vero, etsi privatim sciat delictum, nequit infligere censuram: vel si ferat, erit nulla, quia non est lata ob scientiam publicam, ut debebat: si tamen censura feratur ob delictum, quod verè probatum est, sed verè non est commissum: ille, in quem hoc modo fertur censura, non est ligatus in foro conscientie, & coram Deo, nec privatus suffragiis Ecclesie, & communione fidelium: in foro tamen externo, & in publico debet se gerere, tamquam si ligatus esset, quippe Jus Naturale obligat illum superiori obedire, ne cum scandalo fidelium videatur Judicis auctoritatem contemnere. Nam ut ait *D. Greg. in c. 1. 11. q. 3. Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta fuerit, timenda est.* Sic Suarez,

Navar. Soto. Covar. Castropol. tr. 29. D. 1. p. 8. ex n. 14. contra Gloss. in c. 1. h. t. in 6. V. Propter quam, Duran. in 4. D. 18. q. 4. Cordub. & alios, qui tenent, innocentem censuram ligari.

407 Omnium Ecclesiasticarum poenarum gravissima est excommunicatio, qua teste Augustino, nulla major est poena in Ecclesia. c. 17. 24. q. 3. ad eum ut Celestinus in c. 10. de Judiciis dicat, Ecclesiam non habere, quid ultra faciat, post eam. Et ideo dicitur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ, ac propterea jubetur in *Trid. sess. 25. de Reform. cap. 3.* Ne Judices Ecclesiastici temerè, & ex levibus causis hoc gladio utantur. Idem dicitur in *L. 47. tit. 7. lib. 1. R. Ind. Excommunicatio* sic dicitur, quasi extra communicationem Sacramentorum, & fidelium. *L. 1. tit. 9. p. 1. ibi: Descomunion tanto quiere decir, como descomunaleza, que aparta, & estraña los Christianos de los bienes espirituales, que se hacen en Santa Iglesia. Excommunicatus est, quasi extra communicationem factus, juxta illud Christi D. apud Matth. 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus, id est, ab Ecclesia segregatus. Excommunicatus est sic dictus à quodam verbo Græco, quod separare seu eliminare significat. Sic in c. 107. 11. q. 3. dicitur: Ecclesiarum Dei violatores à gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ, & à consortio totius Christianitatis eliminamus. Frequenterque à SS. Patribus, dicitur, talem segregari, & abscondi ab Ecclesia: non tamen ita, ut non maneat subjectus Ecclesiæ ratione characteris: nam character nec per mortem tolli potest. Nec ita, ut non maneat unitus per fidem Ecclesiæ: nam fides non per censuram, sed per hæresim, vel infidelitatem tantum amittitur: sed quatenus privat excommunicatio jure proximo & morali, quod fidelis habet ad communicationem fidelium, usum Sacramentorum, & alia hujusmodi. Nec item per se privat gratia, seu charitate: quippe hæc amittitur per peccatum, quod ad excommunicationem præsupponitur, & per quod peccator traditur Satanæ in interitum carnis, & à Corpore Christi separatur. c. 21. 11. q. 3. *Suar. de Cens. D. 8. sect. 1. Gonz. in c. 18. h. t. & alii. Excommunicatio ergo est censura Ecclesiastica separans excommunicatum à communione fidelium. c. 32. c. 107. 11. q. 3. L. 1. tit. 9. p. 1. ibi: Descomunion es sentencia, que estraña, & aparta al ome contra quien es dada à las veces de los Sacramentos de la**

*Eglesia, & à las vegadas de las compañías de los leales Christianos. Dicitur censura: quæ se habet tanquam genus, per quod convenit cum aliis censuris. c. 20. de V. S. per alia verba ab illis differt. Siquidem suspensio, solum usu beneficii, & officii Ecclesiastici privat. Interdictum Officiis Divinis, secundum eorum naturam privat. Excommunicatio sanè multipliciter dividitur pro diversis respectibus: & quidem 1. alia est valida, invalida, seu nulla alia. Excommunicatio valida est, quæ à legitimo Judice propter contumaciæ peccatum fertur, & quidem justa erit, si debitus juris ordo servetur: quod si non servetur aliqua solemnitas accidentalis, vel circumstantia debiti finis injusta erit. Invalida est, cui aliquid substantiale deest, quia: v. g. fertur à non habente jurisdictionem, vel post appellationem interpositam, vel contra privilegium, vel quia intolerabilem errorem continet. Et hæc nullum habet effectum, ac proinde nec servanda est, nisi aliquando ratione scandali. 2. Alia est major, alia minor. Hæc unice usu passivo, seu receptione Sacramentorum privat excommunicatum. c. fin. de Cleric. excommunic. lib. 1. tit. 9. p. 1. Major. autem privat participatione omnium bonorum communium inter fideles. c. 59. b. t. L. 1. tit. 9. p. 1. Et licet antiquitus hæc vox: Excommunicatio absolute prolata pro minori sumeretur c. 12. 3. q. 4. Hodie tamen solum pro majori sumitur. c. 59. b. t. Et hæc regulariter dicitur anathema. c. 12. 3. q. 4. Quæ vox excretionem, & maledictionem significat. Et hinc *D. Paul. 1. ad Cor. 16. v. 22.* ait: *Si quis non amat Dominum nostrum Jesum-Christum sit anathema. Maran. Atha,* quæ vox Chaldaea est composita ex duabus, id est, *Dominus venit* quasi exterminare illum, qui Christum non recognoscit, ut Messiam. Et hæc est communiter expositio, quasi dicat Apostolus sit anathema, qui illum non diligit, quia jam venit. Augustinus tamen sic exponit: anathema sit usque ad adventum Domini, id est, si non respiscat, & hæc vox invenitur in c. 30. 23. q. 4. *Suar. de Cens. D. 8. sect. 2. n. 7. Arias Levit. Eccles. Diecion. Yrevoux.* Et regulariter dicitur anathema excommunicatio, quæ fit cum magna solemnitate, scilicet, extinctis candelis, & aliis ritibus ab Ecclesia præscriptis. c. 106. 11. q. 3. *L. 13. tit. 9. p. 1. ibi: Entonce debe decir el Obispo, que asi sea muerda su alma de aquel que descomulgan, como**

mueren aquellas candelas, si non ficieren emienda à Santa Iglesia, de aquello porque lo echan de ella. E esta descomunion llama Santa Iglesia Anathema, que quiere tanto decir, como espada del Obispo, con que deben matar à los que hacen grandes pecados, & non se quieren emendar.

408 Licet antiquitus omnes excommunicatione majori ligati essent vitandi. c. 8. c. 14. b. t. Postea tamen in Concilio Constantiensi, quadam Constitutione, hoc restrictum est solum ad notorios percussos Clericorum, & ad denuntiatos expresse: quam Constitutionem postea *Martinus V. Edidit in celebri Extrav. Ad evitanda*: cujus tenor talis est. *Ad evitanda scandala, & multa pericula, subveniendumque conscientis timoratis, statuit etiam, quod nemo deinceps, à communione alicujus in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque Divinis, vel extra, prætextu cujuscumque sententiæ, aut censure Ecclesiasticæ, seu suspensionis, aut prohibitionis ab homine, vel à jure generaliter promulgatæ, tenentur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Ecclesiasticum observare, nisi sententiæ, prohibiti, suspensio, vel censura hujusmodi fuerit in vel contra personam, Collegium, Universitatem, aut locum certum, aut certam, à Judice publicata, vel denuntiata specialiter, & expresse: salvo, si quem pro sacrilega manuum injectione in Clericum sententiam latam à Canone adeo notorie constitit incidisse, quod nulla possit tergiversatione clari, aut aliquomodo juris suffragio excusari: nam à communione illius abstinere vult juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc etiam hujusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos, non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari.* Hanc litteram tenent *D. Anton. 3. p. tit. 25. cap. 3. Soto in 4. D. 1. q. 5. art. 6. Victoria apud Gonzal. Suar. de Pax in sua Praxi, p. 1. tom. 1. temp. 5. n. 77. fol. 48.* Et hunc sensum probat ipsa praxis Ecclesiæ. Et licet in *Concil. Basileensi*, hæc constitutio fuit extensa ad quoscumque excommunicatos notorios: in hoc tamen puncto non fuit confirmatum tale Concilium à *Nicolao V.* ac proinde non habet auctoritatem, *Engenius IV.* declaravit. *Sic Suar. de Cens. D. 9. sect. 2. n. 5. Laym. L. 1. tr. 5. p. 2. c. 4. Henriquez, & alii DD.* contra *Sylv. V. Excommunicatio, 5. n. 9. Gel. Navar. & Pax in sua Pax. p. 1. tom. 1. temp. 5. ex n. 72. fol. 47.* Hodie ergo tantum sunt vitandi à fidelibus, 1. Qui sunt

expresse denuntiati. *Hispanè: Puesto en la tablilla.* 2. Qui sunt notorii percussos Clericorum. Cum his enim nullus fidelium potest communicare, sed eos tenentur vitare, nisi juxta causa aliud suadeat. Alii verò excommunicati, præter dictos, tolerati, seu non vitandi dicuntur; qui licet non possint se ingerere communicationi fidelium, fideles tamen non tenentur eos vitare; sed possunt cum illis communicare, si velint: non tamen communicare tenentur; quia cum hoc in favorem fidelium sit introductum, non debet in eorum detrimentum detorqueri. c. 61. de Reg. jur. in 6. Possuntque recusare, imperium Prælati excommunicari, declinare Judices, repellere actorem, procuratorem, & testem excommunicatos, & à Missa Parochi excommunicati recedere: nisi aliud sit consuetudine inductum, ut in Germania, ubi nequeunt Catholici excludere Hæreticos à Judiciis, contractibus, &c. *Laur. lib. 7. n. 184.*

409 Excommunicatus vitandus privat. 1. Usu activo, & passivo Sacramentorum: ac proinde nequit Sacramenta administrare, nec ea suscipere. c. 32. h. t. Si Sacramentum ordinis suscipit, perpetuo suspenditur: si in eo ministrat fit irregularis, Sacramenta tamen, vel administrata, vel suscepta ab excommunicato, quamvis illicita, tamen valida sunt, cum non ex voluntate Ecclesiæ, sed ex Christi institutione pendeant; nisi sit Sacramentum poenitentia, quod ab excommunicato ministratum, est prorsus invalidum ob defectum jurisdictionis: & ab ipso susceptum etiam est invalidum: nam excommunicatus suscipiendo tale Sacramentum contra Ecclesiæ prohibitionem, caret debita dispositione cum velit à peccatis absolvi, priusquam à censura absolvetur. Si verò in poenitente detur debita dispositio, cæteraque requisita, sed fortè ex oblivione, vel ignorantia, non manifestaret Confessario censuram, nec is ab ea absolvetur, in hoc casu, cum nihil desit ad valorem Sacramenti valerit absolutio, cum nullo jure irritetur. *Nav. Man. c. 9. n. 7. Suar. Covar. in C. Alma, p. 1. §. 6. n. 7. Filius. Laur. lib. 7. ex n. 196. contra Sylv. V. Confessio, 1. q. 3. cas. 5. Vazq. de Excomm. dub. 4. Hurtad. & alios.* Potest excommunicatus vitandus, etiam licite, in extrema necessitate: quia sic præsumitur ex benignitate Ecclesiæ, quæ est pia Mater fidelium, administrare Sacramentum poenitentia, & baptismi, & quando non potest moribundus confiteri potest excommunicatus est ad

administrare Sacramenta Eucharistia, vel Extrema-unctionis. Nam tunc posset moribundus, eis susceptis, consequi salutem, cum quodlibet Sacramentum ex atrio possit contritum facere. Si verò moribundus jam est sacramentaliter confesus, non potest excommunicatus Extrema-unctionem dare, & juxta aliquos, nec Eucharistiam. Sed Eucharistiam, etiam confesso, posse ab excommunicato ministrari ob maximam ejus utilitatem, tenet *Suar. de Cens. D. 11. sect. 1. n. 17. & 23.* Similiter, licet ministrat vitandus ad vitandum periculum mortis, mutilationis infamiae, vel gravis bonorum-jacturae, dum in contemptum censuræ non fiat ista communicatio. Quippe Ecclesia, ut pia Mater non obligat eum tanto dispendio. *Laer. l. 7. ex n. 196. 2.* Privatur communibus suffragiis, quæ nomine Ecclesiae præstantur, ut sunt officia, sacrificia, indulgentiæ, quæ ex communi Ecclesiae thesauro in satisfactionem peccatorum applicantur. Et si forè Minister Ecclesiae hujusmodi suffragia pro excommunicato velit applicare, nihil facit, etiamsi excommunicatus vitandus contritus sit, & per eum non est, non absolvi. *c. 28. b. t. Suar. de Cens. sect. 3. n. 2. Laer. l. 7. n. 205.* contra alios apud ipsos. Solum in die Parasceves Ecclesia publicè orat pro Hæreticis, & Schismaticis, ut significet, Passionem Christi, quæ tunc representatur ex se ad omnes extendi: possunt tamen non solum fideles, sed etiam Ecclesiae Ministri, ut particulares personæ pro excommunicatis, etiam vitandis, privatim orare, etiam in Memento-Missæ. Nam Ecclesiae dispositioni hæc bona particularium non subjacent. *Nao. Man. cap. 27. n. 36. Suar. de Cens. D. 9. sect. 4. n. 3. 3.* Privatur Sacrificio Missæ: nec enim eam celebrare, si est Sacerdos, nec ei assistere potest, adeò, ut si Missæ assistat, debet moneri, ut exeat, quod si nolit, novam excommunicationem reservatam Pontifici incurrat, & vi debet expelli: si hoc modo expelli nequeat, fideles Missæ intererentes tenentur saltem sub veniali recedere, ne cum ipso in eadem oblatione communicent. Si Canon nondum coepus sit, debet Sacerdos Sacrificium arumpere, si jam consecratum sit, debet subjungere sumptionem, & omissis orationibus, & aliis, quæ post sumptionem solent dici, ad Sacristiam debet recedere. *c. 20. h. t. in 6. Cl. 2. cod. Si autem scienter coram eo celebrat, peccat graviter, minorem excommunicationem incurrit,*

& ab ingressu Ecclesiae interdicitur. *c. 8. de Privileg. in 6. Nao. Man. cap. 27. n. 33. Suar. de Cens. D. 12. sect. 1. ex n. 11. Laer. l. 7. n. 196. 4.* Nec aliis Divinis Officiis excommunicati assistere valent, ut sunt publica recitatio Horarum Canonicarum, publica processio, benedictio Chrismatis, Olei sancti, aquæ benedictæ, olivarum, & alia hujusmodi: ac proinde, licet excommunicatus privatim teneatur Horas recitare, si Clericus, vel Religiosus sit, omisso tamen *Dominus vobiscum*, & substituto: *Dominus exaudi orationem meam*, deobligatus est publica recitatione Horarum. *Nao. Man. cap. 27. n. 103. Suar. de Cens. D. 12. sect. 2. n. 13. Laer. l. 7. n. 196. & 224.* Similiter, licet possit Templum adire ibique orare, concionem audire, uti aqua benedicta, imaginibus, reliquiis, & aliis Sacramentalibus; non tamen potest tempore, quo celebrantur Divina ingredi templum: quod si ingrediatur expelli debet per Ostiarios. *Nao. Man. cap. 27. n. 17. Suar. de Cens. D. 12. sect. 3. ex n. 4. Laer. l. 7. n. 210. 5.* Privatur excommunicatus capacitate ad obtinenda beneficia, officia, & Dignitates Ecclesiasticas: & etiam ad impetranda rescripta Justitiæ, aut Gratiæ. *c. 1. de Rescript. in 6.* Nam cum excommunicato sit prohibitum exercere officium Ecclesiasticum, à beneficio, utpotè tale exercitium requirente, excluditur. Irrita enim, & nulla est electio, vel collatio, qua excommunicatus, etiam toleratus, & etiam si ignoret, se esse excommunicatum, promovetur ad beneficium: quin & ad pensionem Ecclesiasticam. *Suar. de Cens. D. 13. sect. 11. ex n. 2. Laer. l. 7. n. 196. & 218.* Nec sufficit, quod beneficium collatum excommunicato acceptetur post absolutionem: nam quod ab initio vitiosum est tractatu temporis non convalescit. Si beneficium conferatur ante excommunicationem, si post eam acceptetur, invalida est acceptio: nam tunc excommunicato acquiritur beneficium *arg. c. 7. de Cleric. excomm. Suar. de Cens. D. 13. sect. 1. n. 17. Laym. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 2. contra Covar. in C. Alma, p. 1. §. 7. Garc. de Benef. p. 7. c. 13.* qui tenent, acceptationem validam esse contra Sch. Beneficiis tamen, quæ obtinuit legitime non privatur excommunicatus, sed tantum illorum fructibus. *c. 53. §. Verum, de Appellat. & quidem ipso jure, & ante sententiam: nam in illo textu æquiparatur substractio fructuum privatione communicationis cum fidelibus, quæ ipso jure per excommunicationem inducitur, & in*

ipso textu videtur supponi, nullam amplius actionem requiri. *Suar. de Cens. D. 13. sect. 2. n. 2. Garc. de Benef. p. 7. cap. 13. n. 90. Gutier. Can. L. 1. c. 1. n. 70. contra Gloss. in d. c. 59. Vazq. de Benef. c. 3. §. 3. dub. 4. Laym. L. 1. tr. 5. p. 2. c. 2.* Qui solum post sententiam privati excommunicatum fructibus tenent: ipso tamen jure privati excommunicatum distributionibus quotidianis facile omnes concedunt.

410 Sextò privatur Ecclesiastica sepultura, etiamsi poenitens decesserit, nisi prius absolvatur, ut quibus non communicamus vivis, non communicemus defunctis, *c. 12. de Sepultur. cap. 28. b. t.* Si verò erat toleratus, & dedit signa poenitentiae, licet expediat, illum prius absolvi, tamen post sepeliri in loco sacro. 7. Privatur jurisdictione Ecclesiastica, adeò ut actus non solum illicitus, sed etiam invalidus sit; v. g. sententia, *c. 24. de Sentent. & re judic. Item collatio beneficij, vel electio, presentatio, postulatio, vel nominatio, vel quomodocumque jurisdictio in aliquo actu legitimo exerceatur. C. unic. Ne sede vacanti, in 6. c. 8. de Consuetud. c. 5. de Conces. Præb. & resignatio in favorem tertii de quibus latè *Suar. de Cens. D. 14. sect. 2. Cov. in C. Alma, p. 1. §. 7.* contra aliquos aliter sentientes. Si tamen merum factum, non jurisdictione exercetur, ut in possessionis concessionem, hæc valida erit; etiamsi ab excommunicato vitando fiat: 8. Privatur communicatione: 1. In Civilibus, vel in forensibus, seu judicialibus: 2. In commercio civili: 3. In Politicis, hæcque excommunicatus vitandus nequit esse Judex, nec arbiter, nec Advocatus, nec Procurator, nec Testis, nec Tabellio, nec Actor, potest tamen ut reus trahi ad iudicium, ne de sua malitia commodum reportet, *c. 7. de Judic. potestque respondere, excipere, appellare, & facere, quidquid ad ejus defensionem, quæ Juris Naturalis est, conducatur: vel per se, vel per Procuratorem, c. 8. c. fin. de Except. latè Suarez, de Cens. D. 16. per tot. Laer. lib. 7. n. 278.* Etiam commercium civile excommunicato prohibetur. Si tamen excommunicatus, etiam vitandus, contractum celebret illicitè, validè tamen illum contrahet; cum nullo jure irritentur tales contractus, *c. 103. 11. q. 3. c. 34. h. t.* Potestque capere ex testamento, imò, & testamentum validè quamvis illicitè, conficere: valet quoque matrimonium, quod contrahitur ab excommunicato vitando: & etiam professio re-*

ligiosa, quia quasi contractus naturales considerantur. *Laer. lib. 7. n. 280.*

411 Etiam ab officiis publicis, & politicis arcetur excommunicatus: potest tamen exercere validè, quamvis illicitè, munera Tutoris, & Curatoris. Etsi Parochus sit, potest assistere matrimonio, vel delegare alteri Sacerdoti hanc facultatem: imò & professio religiosa potest à Prælo excommunicato admitti. Nam in his omnibus non propriè exercetur jurisdictio, sed aliqua superioritas. *Suar. de Cens. D. 16. sect. 8. Sanchez, in Decal. lib. 5. cap. 4. n. 78. Laer. lib. 7. n. 214.* Deniquè privatur excommunicatus omni communicatione politica privata cum fidelibus in casibus, de quibus in *cap. 17. cap. 18. cap. 19. 11. q. 3. L. 34. tit. 9. p. 1.* qui continentur in his Versiculis: *Si pro delictis anathema quis efficitur: os, orare, vale, communicatio, mensa, negatur.* Dicitur 1. *Os*, quo nomine venit omne colloquium, & confabulatio, sive verbo, litteris, nutibus, vel intertuntio, vel quolibet modo fiat, & quodvis signum benevolentiae; comprehenditur enim omnis sermo cum excommunicato, sive palàm, sive secretè fiat, sive mutuo colloquendo, sive loquendo tantum, aut aures ei præbendo. *Suar. de Cens. D. 15. sect. 1. num. 2.* ubi dicit, quod sic explicatur ab omnibus hic effectus: 2. *Orare*, id est, communicatio in Divinis: 3. *Vale*, quo nomine saltem salutatio verbalis honorifica; ac probabiliter tamen alia signa urbanitatis licent; v. g. assurgere excommunicato, caput ei aperire, eum resalutare, ut tenent *Angel. Soto, & alii*, & securum in praxi judicatur. *Suar. de Cens. D. 15. sect. 1. num. 3. 4. Communicatio*, quæ omnem contractum, & societatem, etiam in itinere, vel habitatione comprehendit. *Suar. de Cens. D. 15. sect. 1. num. 5. Mensa*, quæ significat omnem convivium, & convivia per modum societatis, & commercij, non tamen prohibetur communicatio casualis, quando v. g. casu excommunicatus incidit in eodem itinere, domo, vel mensa, vel lecto. *Suar. de Cens. D. 15. sect. 1. ex n. 6.*

412 Possunt tamen fideles communicare, etiam cum excommunicatis vitandis, in casibus, de quibus, in *cap. 103. 11. q. 3. L. 34. tit. 9. p. 1.* qui in sequentibus Versiculis continentur.

Utile, Lex, humile, res ignorata, necesse
Hæc faciunt anathema, ne possit obesse.
Dicitur 1. *Utile*, quando aliqua resultat

utilitas, vel spiritualis, vel ipsi excommunicato, ut ipse convertatur, *arg. c. 43. h. t. vel alteri, qui ab excommunicato consilium petat, quod non facile ab alio haberi possit, vel etiamsi utilitas temporalis oriatur solvendo ei debitum, vel dando ei eleemosynam; vel ab eo accipiendo debitum, vel eleemosynam. Suar. de Cens. D. 15. sect. 3. n. 9. 2. Lex: nam ob matrimonii legem potest conjux, sive vir, sive uxor, cum alio conjuge excommunicato communicare in reddendo debito, in mensa, & alis domesticis obsequiis: imò, & conjux excommunicatus debitum petere potest, ut sic periculum incontinentiã vitetur, c. 31. h. t. c. 103. 11. q. 3. Suarez, de Cens. D. 15. sect. 4. 3. Humile: sic excusantur servi, filii naturales, adoptivi, etiam emancipati, nepotes, affines, uti Gener, Nurus, Privignus, & privigna: famuli, pupilli, Minores, Clerici, Religiosi, Milites, qui communicant cum his, quibus subduntur, cap. 103. 11. q. 3. c. 34. h. t. 4. Res ignorata: excusat enim ignorantia sive juris, sive facti, non solum invincibilis: sed probabilis etiam vincibilis, dum non sit affectata, quæ scientiæ æquiparatur, cap. 103. 11. q. 3. ac proinde solum à communicatione cum excommunicato abstinere tenemur, non quando dubitamus, sed quando nobis de excommunicatione moraliter constat per famam publicam, vel per litteras Parochi, vel per dictum duorum, vel trium. Suarez, de Cens. D. 15. sect. 3. ex n. 2. 5. Necessitas: necessitas enim sive spiritualis, sive temporalis excusat, c. 103. 11. q. 3. c. 31. c. 34. h. t. Prædicatores, & Confessores specialiter possunt petere ab excommunicatis eleemosynas, etiamsi æquè ab aliis possent eas habere, c. 54. h. t. Suarez, de Cens. D. 15. sect. 3. n. 8. Qui extra hos casus cum excommunicato vitando communicat simili excommunicationi subjacet, c. 17. 11. q. 3. Hoc est, quod sicut ille est excommunicatus excommunicatione majori, sit cum eo communicans excommunicationem minorem incurrit. Et regulariter tantum culpam venialem committit in civilibus communicans. Suarez, de Censur. D. 15. sect. 3. n. 8. Nisi communicatio sit valde frequens, vel facta cum scandalo, vel præberet excommunicato occasionem perseverandi in delicto. Communicare cum excommunicato in Divinis, & Officio Divino, saltem publicè dicto, peccatum mortale est ob gravitatem materiæ: imò aliquando etiam in civilibus.*

Et insuper aliquando incurritur excommunicatio major: 1. Quidem si quis cum eo in crimine criminoso communicet, hoc est in crimine, ob quod alter est excommunicatus præstando auxilium, consilium, vel favorem, ne respiciat de ejusmodi crimine. Si ergo in hoc communicet scienter cum excommunicato non solum nominatim, sed etiam denuntiatum incurrit excommunicationem majorem, cap. 29. c. 55. h. t. 2. Si quis communicet cum excommunicato, post sententiam latam contra participantes: debet tamen prius moneri sigillatim, & specialiter, & quidem trina monitione, cap. 30. h. t. cap. 3. c. 9. c. 13. eod. in 6. 3. Si Clericus spontè in Divinis communicet, cum excommunicato à Pontifice, sciens, esse ab ipso nominatim excommunicatum, & denuntiatum, cap. 18. h. t. Navarr. Man. cap. 27. num. 98. Sanè cum per extravagantem *Ad evitanda*, nullus favor fiat excommunicatis, etiam tolerantis, dicendum est, quod tales directè privantur, eadem communicatione, ac vitandi; secus indirectè: quia fideles possunt, cum ipsis communicare; v. g. in mensa, habitatione, colloquiis, contractibus, societate, & aliis hujusmodi. Excommunicati tolerati possunt Sacramenta validè ministrare. Etsi à fidelibus requirantur, etiam licitè, dum sint in statu gratiæ, & non possint prius absolutio-nem à censura obtinere. Et quamvis illicitè se ingerant communicationi forensi; v. g. agendo Judices, Advocatos, Notarios, vel Testes: acta ab ipsis facta valent, si à parte contraria contra ipsos non obijciatur excommunicationis exceptio, vel à Judice removeantur. Effectus mediati excommunicationis majoris sunt: 1. Quod excommunicatus per annum perseverans in excommunicatione majori ab homine lata, fit suspectus de heresi, de levi tamen. *Trid. sess. 25. de Ref. cap. 3.* Et ut hæreticus, si in sua contumacia perseveret, potest puniri, cap. 7. de Hæret. in 6. Similiter, qui per annum in excommunicatione perseverat pro convicto, & confesso habetur, cap. 36. cap. 37. 11. q. 3. Imò, & potest, si Clericus est, beneficii à Judice privari: quod si per triennium perseveret, debet, & tenetur Judex eum beneficii privare: quia non debet fructibus Ecclesiæ gaudere, qui adversus illam rebellis est, cap. 8. de Etate, & qualis.

413 Excommunicatio minor, sic dicta comparativè ad majorem, quia facilius

ius quam illa tollitur, & ob minorem culpam incurritur, paucioribusque bonis privat: licet olim ob plures causas incurreretur, hodie solum ipso jure, non à Judice imponitur. Et quidem ex unica causa, scilicet, ob communicationem cum excommunicato, sive vivo, sive mortuo: & sive in divinis, sive in politicis, & civilibus. *Lacr. l. 7. n. 189. Suar. de Cens. D. 24. sect. 3.* Directè tamen prædicta excommunicatio solum privat passiva receptione Sacramentorum. c. 2. de Except. c. fin. de Cler. excom. c. 59. h. t. adè, ut ea recipiens gravitèr peccet, sed validè etiam Sacramentum poenitentiae recipit, si illud bona fide credens se non ligatum recepit, vel si petiit absolvi ab excommunicatione minori, & Sacerdos ignorantia, vel malitia non absolvit: nam talis irritationis nullum est injure fundamentum. *Suar. de Cens. D. 24. sect. 2.* Cum ergo excommunicatus non possit ordines suscipere, nec sacrificium Missæ celebrare, & ad hoc confertur beneficium: idèò indirectè excommunicatio minor privat excommunicatum electione passiva ad beneficium. c. fin. de Cler. excom. ministr. L. 6. t. 9. p. 1. & idem dicendum est de presentatione, & collatione. Hinc, qui sic excommunicatum eligit, vel illi beneficium confert, cum præceptum Ecclesiæ in re gravi frangat, mortalitèr peccat: & electio facta de Excommunicato scientèr, id est, quando talis excommunicatio scitur, erit irritanda, non verò est irrita ipso jure. c. fin. de Cleric. excom. Suarez de Cens. D. 24. sect. 2. ex n. 19. Barbo. & Gonz. in c. fin. de Cler. excom. & alii contra Host. Nav. Man. cap. 27. n. 24. Covar. in C. Alma, p. 1. §. 8. n. 3. & alios, qui ipso jure irritam esse ajunt. Potest tamen minori excommunicatione ligatus aliis Sacramenta administrare, sed propter indecentiam administrandi Sacramenta, qui eis est indignus, culpam saltem venialem committet; *arg. c. fin. de Cleric. excom. ministr.* Alii tenent, gravitèr peccare, & habetur satis clarè in L. 6. tit. 9. p. 1. Alii tamen dicunt cum Navar. & Suar. nullum peccatum committere præcisè ob administrationem, nisi accedat Sacramentorum susceptio, ut in c. fin. de Cleric. excom. ubi excommunicatus celebravit Missam: sicque Sacramentum confecit, illudque suscepit: ac proinde peccat mortalitèr. *Lacr. lib. 7. n. 190.* Ab excommunicatione minori potest absolvi in foro externo, qui in

eo jurisdictionem habet. In foro interno possunt absolvi Episcopus, vel Parochus, etiam si Sacerdos non sit, cum hæc absolutio non sit actus ordinis, sed jurisdictionis. c. 24. h. t. vel qui habet jurisdictionem delegatam, qualem ad hunc effectum habent omnes Confessarii approbati: imò juxta *Navarr. Man. cap. 27. n. 25. & 39. Tilet. Sum. lib. 1. cap. 17. n. 7. & alios.* Etiam simplex Sacerdos: qui à venialibus potest absolvi: sed probabilis non potest, cum in d. c. 29. h. t. non sit ei concessa talis jurisdictio. *Covar. in C. Alma, p. 1. §. 12. n. 6. Suar. de Cens. D. 7. sect. 4. n. 17. Lacr. lib. 7. n. 189. & alii.*

414 Quia ob percussorem Clerici incurritur excommunicatio, quæ vitandum facit ipsum excommunicatum, & celeberrima est, & de qua sæpè in jure, & præcipuè in hoc titulo fit mentio, diciturque Canonis excommunicatus: de ea profectò hic agendum est. Hanc igitur decrevit *Innoc. II. in Conc. Lateranensi*, & habetur in c. 29. 14. q. 4. ibi: *Si quis suadente Diavolo hujus sacrilegii reatum incurrit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit anathematis vinculo subjaceat & nullus Episcoporum illum præsumat absolvi (nisi mortis urgente periculo) donec Apostolico conspectui presentetur, & ejus mandatum suscipiat. L. 2. tit. 9. p. 1. ibi: La quarta es, si alguno fiere, ò mete manos ayraadas, como non debe, ò en Clerigo, ò en Monge, ò en otro ome, ò muger de Religion. Hic conceditur privilegium, quod dicunt Canonis in favorem Ordinis Clericalis: ac proinde à nullo in particulari potest renuntari; *arg. c. 12. de Foro compet.* Et hac ratio si quis aliquem Clericum contententem in sui percussorem percutiat, non liberatur ab excommunicatione. Prohibetur enim quævis contumeliosa actio exterior, & mortalis, sive gladio, sive manu, sive baculo, vel alio modo fiat: ita ut possit manuum injectio appellari: contra Clericum, vel res illius, ita ut licet respectu corporis sit levis, gravis injuria sit respectu honoris: ac proinde hanc excommunicationem incurrit, qui occidit, vulnerat, percutit, dat venenum, vel sequitur Clericum, ut in flumen, vel fossam incidat: qui illum concludit, vel detinet violentèr in carcere, vel in loco, unde sine dedecore nequeat exire: qui evellit crinem, conspuat, conspurcat luto, vel pulvere, vestem lacerat, eripit pallium, vel pileum, sistit ejus equum,*

Ccc vel

vel aliter ipsum, vel res ejus vexat violentè. *Suar. de Cens. D. 22. sect. 1. n. 28.* Nec enim necesse est, ut semper manus interveniat: nam satis est pedibus percutere. Quippè illa appellatio injectionis manuum est quasi mataphora quædam, qua significatur omnis corporalis injuria. *Suar. de Cens. D. 22. sect. 1. n. 28.* Diciturque violenta illa injectio, non solum si naturæ; sed etiam si justitiæ repugnet, si versetur circa ipsam personam Ecclesiasticam, & per aliquam exteriorem actionem fiat, ita ut sit offensio in personam. *Suar. de Cens. D. 22. sect. 1. n. 23.*

415 Non tamen incurrit hanc excommunicationem. 1. Qui non injicit manus violentas in Clericum, suadente Diabolo. Et idcirco ab excommunicatione est immunis, qui solum verbis contumeliosis afficit Clericum, vel qui hastam vibrat volens percutere, sed non percutit: quia vel ictum erravit, vel illum declinavit Clericus. Nec item excommunicationem incurrit, qui tollit vestem Clerico, vel crumenam clam subripit, etiam abscondendo eam, quia hæc actio non violenta, sed fraudulenta reputatur. *Suar. de censur. D. 22. sect. 1. n. 23.* Nec excommunicatur ille, qui occidit, vel percutit Clericum ad defendendum se, vel uxorem, vel filios, vel res suas. *c. 3. c. 10. h. t.* dum hoc fiat servato moderamine inculpatae tutelæ; *arg. L. 3. ff. de Just. & jur.* vel qui debitorem Clericum detinet, ne fugiat, ut eum suo Superiori præsentet, & suum creditum recipiat. Vel si mulier fuste, vel verberè percutiat Clericum, ut se ab ejus turpi importunitate defendat. Vel qui jocose, vel casualiter percutit: v. g. si pueri primam habentes tonsuram, se pugnis percutiant: vel qui capiunt Clericum, quem probabiliter aliquid delictum commissurum timent, ut suo superiori illum præsentent. Vel quando ob imperfectionem, vel levitatem actus percussio non esset mortalis: v. g. Siquis subita passione, sine plena advertentia percutiat: vel si quis percutiat, quem Clericum esse ignorat, quippè qui Laicali veste est indutus, vel quia ob obscuritatem illum non discernit: Siquidem ignorantia quæ non sit crassa, & supina excusat ab actione injuriosa statui Clericali. *c. 4. h. t.* vel si prelatus, Magister, vel Pædagogus moderatè percutiat causa correctionis subditum, vel Discipulum, etiam in majoribus constitutum. *c. 1. c. 10. c. 24. c. 54. §. fin. h. t. Pa-*

ter etiam potest castigare filium, saltem in minoribus constitutum. *c. 54. §. fin. h. t.* Et cum ibi præcisè loquatur de Clerico in minoribus, dicendum est, non posse Patrem Clericum in majoribus constitutum castigare, ut tenent *Felin. Hostiens. Abb. Barbos. in cap. 54. h. t. ex n. 6. Suar. de Cens. D. 22. sect. 1. n. 48.* Qui præcipit Clerico exilium, aut confinia, intra quæ se contineat, cum solum vis præcepti, & non violentia exterior interveniat, non incurrit censuram Canonis. Nec ille, qui percutit Clericum, qui hoc privilegio non gaudet; v. g. si Clericus sit realiter degradatus; *arg. c. 2. de Penit. in 6.* vel si inventus sit turpiter agens cum uxore, matre, sorore, vel filia vel mulierem sollicitans, vel si exerceat publicè officium macellarii, vel cauponis. Vel si sint joculariter, bufones, vel Goliardi, & post trinam monitionem non cessent. *C. un. de Vita, & honest. in 6. Clem. 1. eod. vel si habitu Clericali dimisso enormitibus, tyrantibus, assassinibus, & seditionibus se immisceant. c. 14. c. 23. h. t. c. 1. de Homic. in 6.* Vel si sint Clerici bigami bigamia vera, vel interpretativa, & in minoribus constituti; vel conjugati non deferentes habitum, vel tonsuram. *C. un. de Cleric. conjugat. in 6.* vel si dimisso habitu, & tonsura se immisceant militiæ, vel aliis secularibus negotiis, & ter specialiter moniti non respiciant. *c. 25. c. 45. h. t.*

416 Hoc privilegio Canonis gaudent 1. Clerici: etiam prima tonsura initiati; etiam si nec beneficium, nec alias qualitates habeant à Trident. pro privilegio fori requisitas. *Arg. c. 1. D. 21. c. 11. de Etat. & qualitat.* Etiam si irregulares sint, censurati, vel verbaliter depositi, & etiam si conjugati sint, dum habitum, & tonsuram deferant, & si cum una, eaque virgine contraxerint. *c. un. de Cler. conjug. in 6. Suar. de Cens. D. 22. sect. 1. Laer. lib. 7. n. 300. 2. Monachi* utriusque sexus, etiam conversi, imò & Novitii. *c. 10. c. 33. h. t. c. 21. §. fin. eod. in 6. Equites Melitenses. c. 50. h. t. & alii, qui sint verè Religiosi. Fratres Tertiarii S. Dominici, & S. Francisci, si in comuni vivant, habitum deferant, & aliquid votum ediderint: secus aliter. Similiter Eremitæ privilegio gaudent, si edito voto paupertatis, sub aliqua regula, & Superiore vivant, vel alicui Ecclesiæ serviant: secus aliter. *Suar. de Cens. D. 22. sect. ex n. 19. Laer. lib. 7. n. 300.* De Equitibus S. Jacobi, & aliis disputant*

DD.

DD. an privilegio gaudeant, in quo standum est privilegiis, & consuetudini.

417 Ex universalitate vocis: *siquis* in Canone posita deducitur, omnes, & singulos utriusque sexus fideles; etiam pueros, dum tamen doli sunt capaces, hanc excommunicationem incurere, si percutiant Clericum, vel Monachum, *cap. fin. h. t.* Etiamsi aliàs Clericus dignus supplicio sit: nam hoc debet à suo Judice imponi. Etiam excommunicationem incurrit percutiens Clericum mortuum, male tranctans ejus cadaver, quia injuriam statui Clericali facit; non tamen fit irregularis, si mutiler, vel confodiat, quippè non tollit vitam membro, vel homini. *Laer. lib. 7. n. 319.* Imò si Clericus ex malitia, vel passione se ipsum percutiat injuriose, vel occidat, incurrit excommunicationem; *arg. cap. 9. 23. q. 5. Suar. de Cens. D. 22. sect. 1. n. 59. Navar. Man. cap. 27. n. 78. Barbos. in cap. 36. h. t. n. 7. & alii.* Etiam excommunicationem incurrit ipsum percutiens, etiam si Clericus sui percussorem alteri mandet, vel consentiat in sui percussorem, vel occisionem, *cap. 36. h. t.* quia hic favor est toti ordini Clericali, non verò privatis principaliter concessus. Non tamen censuram incurret; qui se ex devotione, & bono zelo percutiat, vel fortè vulneret, etiam in Sacris constitutus sit. Hanc excommunicationem incurrit etiam percussorem Clerici injuriosam mandantes, consulentes, consentientes, vel percussorem suo nomine factam raram habentes aliquo signu externo; vel non impedientes, si ad hoc ex justitia teneantur, ut Reges, Judices, & alii Superiores, dummodo ex vi mandati, vel consilii in effectu sequatur percussio, *cap. 6. cap. 47. h. t. cap. 23. eod. in 6.* Hinc est, quod non incurretur censura, si percussio in effectu non sequatur, vel etiam si sequatur, non sit ex vi mandati, vel consilii, quia jam sit posita sufficiens revocatio. Ut mandatum sufficienter revocatum sit, sufficit, quod mandans seriò significet mandatario suam revocationem verbo, epistola, vel nuntio, at verò, ut consilium sufficienter revocetur, non sufficit notam facere revocationem, sed insuper debet proponere rationes dissuadentes à proposito: nam sicut rationes à consulente allatæ fuerint causæ malè propositi, ita est necessarium per rationes contrarias impedire illum influxum: quod si hæc ex se sint sufficientes, & notæ fiant illi cui fuit datum consilium, & adhuc

Um. II.

in suo proposito ipso persistat, jam ipsi solum, non verò consulenti imputabitur percussio. *Laer. lib. 7. n. 303.*

418 Quilibet Sacerdos in mortis articulo potest ab hac censura absolvere. Et quidem non tantum, quando poenitens gravi infirmitate laborat, sed etiam, si aliter periculum mortis timeat; v. g. si navigationem periculosam sit facturus, vel si hostes, vel latrones, vel quid simile timeat. Sanè licet olim solus Pontifex posset absolvere ab excommunicatione Canonis in *cap. 29. 17. q. 4.* Hodie tamen ex privilegiis Apostolicis possunt absolvere: 1. Legatus à latere, & quidem omnes ad ipsum accedentes ex die, quo Roma egreditur usque ad diem, quo Romam revertitur: & à quacumque percussione, & in utroque foro, utpote Pontificia gaudens autoritate, *c. 20. h. t. 2. Legatus missus, quem Apostolicum appellamus: sed hic solum absolvi, dum est in sua Provincia, & eos, qui de Provincia sunt, non alios, nec alibi, cap. 9. de Offic. Legat. 3. Episcopi, & habentes quasi Episcopalem jurisdictionem cum territorio. Vicarius Generalis Episcopi; & delegati ab Episcopo, vel Vicario possunt absolvere in utroque foro, sed tantum ab excommunicatione contracta ob levem percussorem, *cap. 17. h. t.* Enormitas, gravitas, vel levitas percussoris arbitrio prudentum definienda est: nam licet percussio non sit levis, sed gravis in linea culpæ; est tamen levis in linea percussoris respectivè ad percussorem gravem, vel enormem. Enormis, seu atrox erit, si vulnus infligatur, membrum mutiletur, vel copia sanguinis effundatur, aliundè, quam à naribus. Etiam ratione loci, status personæ, & partis corporis fit enormis percussio, quæ alias talis non esset; v. g. si quis percutiat Clericum in Theatro, platea, coram Rege: vel percutiat Episcopum, Abbatem, Judicem, Superiorem, Nobilem, &c. vel si in facie, vel oculo graviter percutiat. *Arg. §. 9. Inst. de Injur. Navar. Man. cap. 27. num. 92.* Gravis percussio erit, si sigillatio carnis relinquatur, vel sanguis in magna copia, etiam sine læsione gravi, effundatur, vel dens, vel capillorum copia extrahatur. Levis erit, si baculo, lapide, pede, vel manu fiat, absque sigillatione carnis, vel quin sanguinis copia effundatur, nisi forte à naribus uti facile accidere solet, effluat. A censura autem ob percussorem enormem, & gravem, si delictum est occultum*

Ccc 2

tum